

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2008 vp

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta Euroopan parlamentille ja neuvostolle — YMP-uudistuksen "terveystarkastukseen" valmistautuminen

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 12 päivänä joulukuuta 2007 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta Euroopan parlamentille ja neuvostolle — YMP-uudistuksen "terveystarkastukseen" valmistautuminen (E 120/2007 vp) ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- maatalousneuvos Matti Hannula, maa- ja metsätalousministeriö
- ylitarkastaja Tarja Haaranen, ympäristöministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistuksesta päätettiin vuonna 2003. Jo tällöin sovittiin, että useita uudistuksen kohtia tarkastellaan uudelleen tietyn ajan kuluttua. Komission tiedonannossa YMP-uudistuksen terveystarkastukseen valmistautumisesta on koottu yhteen näitä aiemmin sovittuja väliarviointitarpeita sekä yhteisen maatalouspolitiikan tulevia haasteita ja muutostarpeita. Lisäksi tiedonannossa esitetään keinoja näihin haasteisiin ja muutostarpeisiin vastaamiseksi. Komission mukaan keskeiset kysymykset ovat: 1) Kuinka tehdä tilatukijärjestelmä tehokkaammaksi ja yksinkertaisemmaksi? 2) Kuinka kehittää markkinatukitoimia, jotka alunperin on luotu kuuden jäsenmaan unionille, jotta ne olisivat edelleen asianmukaisia globa-

lisoituvassa maailmassa ja 27 jäsenmaan EU:ssa? 3) Kuinka hallita uusia haasteita ilmastoon muutoksesta biopolttoaineiden kasvuun ja vesien hoitoon sekä jatkuvia haasteita, kuten biodiversiteetin ylläpitoa? Tiedonannossa esitetyt toimenpiteet kohdistuvat yhteisen maatalouspolitiikan suorien tukien järjestelmään, markkinatoimenpiteisiin sekä maaseudun kehittämis-toimenpiteisiin.

Komissio antoi kertomuksen täydentävistä ehdoista maaliskuussa 2007. Kertomuksen perusteella antamissaan päätelmissä maatalousneuvosto antoi komissiolle mandaatin tutkia täydentäviä ehtoja terveystarkastuksen yhteydessä. Tältä pohjalta tiedonannossa ehdotetaan, että lakisääteisiä hoitovaatimuksia ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksia arvioidaan niin, että voidaan paremmin saavuttaa täydentävien

ehtojen järjestelmän tavoitteet. Lakisääteisistä vaatimuksista voitaisiin lisäksi poistaa sellaiset vaatimukset, jotka eivät suoraan ole järjestelmän tavoitteiden mukaisia.

Velvoitekesannon merkitys on vähentynyt markkinatilanteen kehittymisen ja tilatukijärjestelmän käyttöönoton myötä. Komission mukaan velvoitekesanto markkinainstrumenttina voitaisiin hylätä, mutta siitä aiheutuneet ympäristöhyödyt tulisi säilyttää. Yhtenä ratkaisuna voisi olla velvoitekesannon korvaaminen paikallisesti kohdennetuilla maaseudun kehittämistoimenpiteillä.

Ympäristöhyötyjen ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi maaseudun kehittämistoimenpiteitä ehdotetaan vahvistettavaksi. Tällaisia olisivat maan ympäristönsuojelutoimet (environmental forms of land), vesi ja ekosysteemin hoito, kuten ympäristökesanto, suojavyöhykkeet, metsitys, toimenpiteet ilmastomuutokseen sopeutumisiksi, uusiutuvien energialähteiden politiikka sekä biodiversiteettikäytävät. Tiedonantoluonnoksessa todetaan, että terveystarkastuksen yhteydessä voidaan pohtia sitä, miten yhteisellä maatalouspolitiikalla voidaan vastata tulevaisuuden haasteisiin. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ehdotetaan suunnattavaksi ilmastomuutokseen sopeutumiseen, parempaan vesienhoitoon, bioenergia-alan ympäristötoimenpiteiden kannustimeksi ja biodiversiteetin suojeluun sekä tutkimuksen ja innovaatioiden (ml. toisen sukupolven biopolttoaineet) kehittämiseen. Ilmastomuutoksen ja paremman vesienhoidon tavoitteet voitaisiin saavuttaa myös täydentävien ehtojen järjestelmän kautta. Terveystarkastuksessa tulisi myös tutkia, onko energiakasvien tukijärjestelmä yhä kustannustehokas ottaen huomioon nykyiset biomassatuotannon tavoitteet. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ehdotetaan suunnattavaksi myös velvoitekesannon ympäristöhyötyjen jatkamiseen ja tehostamiseen.

II pilarin eli maaseudun kehittämistoimenpiteiden vahvistamiseksi tiedonannossa ehdotetaan pakollisen modulaatioprosentin lisäystä budjettivuosina 2010–2013 kahdella prosentilla vuosittain. Vuodesta 2014 alkaen prosenti

olisi näin ollen 13. Lisäksi komissio ehdottaa EU-10 maiden pakollisen modulaation analysointia, kuitenkin niin, että nykyistä maaseudun kehittämisvarojen jakoa jäsenmaiden välillä kunnioitetaan.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa nykyisten maatalouspolitiikan toimien arviointia ja kehittämistä. Terveystarkastuksen ei tule kuitenkaan merkitä yhteisen maatalouspolitiikan täydellistä uudistamista. Valtioneuvoston näkökulma terveystarkastuksessa on arvioida sitä, miten hyvin yhteisessä maatalouspolitiikassa toteutetaan Eurooppa-neuvoston toistuvasti vahvistamaa periaatetta siitä, että maataloutta on voitava harjoittaa koko Euroopan unionin alueella.

Valtioneuvosto katsoo, että maitokiintiöjärjestelmä on vakauttanut EU:n maitomarkkinoita sekä maakohtaisesti että alueellisesti. Tämä on varmistanut maidontuotannon säilymisen erityisesti heikommilla tuotantoalueilla. Valtioneuvosto kannattaa kiintiöjärjestelmän jatkamista. Mikäli kiintiöjärjestelmästä kuitenkin luovutaan, tulisi kiintiöitä lisätä asteittain riittävän siirtymäkauden kuluessa. Lisäksi epäsuotuisilla alueilla tulisi jo siirtymäkauden aikana voida toteuttaa maidontuotannon turvaamiseksi erityistoimia, kuten esimerkiksi tuotantoon sidottujen tukien myöntäminen. Epäsuotuisiksi alueiksi tulee vuoristoalueiden lisäksi katsoa myös muut vastaavat alueet, ja koko Suomen alueella on voitava toteuttaa erityistoimia.

Yhteisen maatalouspolitiikan markkinoiden hallintamekanismien säilyttäminen jatkossakin turvaverkkona on tärkeää, sillä markkinoilla saattaa esiintyä kriisejä, jotka edellyttävät toimenpiteiden soveltamista. Valtioneuvoston mielestä ohraa on kohdeltava intervention osalta samoin kuin vehnää. Kesantovelvoitteesta markkinatoimenpiteenä voidaan luopua. Maaseudun kehittämistoimenpiteillä tulee voida korvata velvoitekesannon poistamisesta aiheutuvat ympäristöhaitat. Maaseudun kehittämistoimenpiteissä tulee olla riittävä joustavuus, jotta mahdollisen lisääntyvän modulaation kautta saatava rahoitus voidaan hyödyntää tehokkaasti.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää tärkeänä EU:n maatalouspolitiikan toimien arviointia ja kehittämistä. Valiokunta katsoo, että terveystarkastuksen yhteydessä tulee selvittää, miten yhteisellä maatalouspolitiikalla ja maatalouden tukilainsäädännöllä voidaan vastata tulevaisuuden haasteisiin, joista tärkeimpiä ovat ilmastomuutokseen sopeutuminen, biodiversiteetin suojelu ja tehokkaampi vesiensuojelu.

Komissio on tiedonannossaan esittänyt, että velvoitekesantojärjestelmä maatalouspolitiikan markkinainstrumenttina voitaisiin lakkauttaa, mutta siitä aiheutuneet ympäristöhyödyt tulisi samalla säilyttää. Valiokunta katsoo, että ympäristöhyötyjen ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi maaseudun paikallisesti kohdennettuja kehittämistoimenpiteitä tulee tehostaa. Velvoitekesantojärjestelmä on tuonut käytännössä merkittäviä hyötyjä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi sekä maaperän- ja vesiensuojelulle. Monilla intensiivisesti viljellyillä alueilla kesannot ovat turvallisia pesimispaikkoja peltolinnuille ja rikkaita esiintymisalueita muille eliöryhmille. Lisäksi oikein sijoitettuina ja hoidettuina kesannot vähentävät selvästi vesistöihin kohdistuvaa ravinnekuormitusta. Maatalouspolitiikan tulee yleisesti kannustaa hyvään viljelytapaan ja vesistökuormituksen vähentämiseen. Maatalouden ympäristötukijärjestelmän merkittävä vahvistaminen olisi hyvä mahdollisuus ylläpitää velvoitekesannon ympäristöhyötyjä järjestelmän poistumisen jälkeenkin. Valiokunta korostaakin, että ympäristökesanto tulee sisällyttää uudeksi mahdolliseksi toimenpiteeksi maatalouden ympäristötukeen.

Ilmastomuutoksen seurauksena on todennäköistä, että sadannan kasvaessa ja talvien leudontuessa huuhtoumat Itämereen kasvavat, jolloin jatkossa tarvitaan nykyistäkin tehokkaampia vesiensuojelutoimia. Jotta valtioneuvoston periaatepäätöksen vesiensuojelun suuntaviivois-

ta vuoteen 2015 mukaiseen maatalouden kuormituksen 30 prosentin vähennystavoitteeseen päästään ja saavutetaan myös vesipuitedirektiivin vesien hyvän tilan tavoite, tarvitaan monipuolisia vesiensuojelukeinoja. Valiokunta korostaa, että vaikka Itämeren suurimmat kuormittajat ovat muualla, tulee Suomen itse näyttää esimerkkiä ja soveltaa maatalouden ympäristötukia tehokkaalla tavalla. Ulkoasianvaliokunta on myös kiinnittänyt asiaan huomiota mietinnössään (UaVM 7/2007 vp) ja edellyttänyt, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle Itämeri-politiikkaa koskevan selonteon vuoden 2008 aikana.

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan toteaa, että maatalouteen liittyvät ilmastomuutoksen ja paremman vesienhoidon tavoitteet voidaan saavuttaa myös täydentävien ehtojen järjestelmän kautta. Toistaiseksi ei kuitenkaan vielä ole konkreettisia ehdotuksia esimerkiksi vesipuitedirektiivin velvoitteiden kytkeämisestä täydentäviin ehtoihin. Valiokunta katsoo, että ympäristönsuojelua edistävien direktiivien ja täydentävien ehtojen välille voidaan muodostaa yhteyksiä huolehtien samalla siitä, että viljelijöille korvataan mahdollisesti aiheutuvat kustannukset. Koska ilmastomuutoksen vaikutukset ovat hyvin erilaisia eri puolilla Eurooppaa, tulisi jäsenmailla olla mahdollisuus luoda täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön kriteereihin sopivia kansallisia standardeja. Erityisen tehokkaat vesiensuojelutoimenpiteet pitää kyetä kohdentamaan ongelma-alueille, joilta ravinnehuuhtoumat ovat suurimpia. Maataloudelle jatkossa asetettavien ympäristönsuojeluvälvoitteiden tulee olla vaikutuksiltaan tehokkaita ja samalla viljelijän kannalta taloudellisesti toteuttamiskelpoisia.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

YmVL 1/2008 vp — E 120/2007 vp

Helsingissä 22 päivänä helmikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Rakel Hiltunen /sd	Petteri Orpo /kok
vpj.	Pentti Tiusanen /vas	Sanna Perkiö /kok
jäs.	Christina Gestrin /r	Tanja Saarela /kesk
	Susanna Haapoja /kesk	Janne Seurujärvi /kesk
	Timo Kaunisto /kesk	Tarja Tallqvist /kd
	Timo Korhonen /kesk	Pauliina Viitamies /sd
	Merja Kuusisto /sd	Henna Virkkunen /kok
	Tapani Mäkinen /kok	vjäs. Janina Andersson /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistamisen välitarkastelusta päätettiin jo vuonna 2003. Komission mukaan keskeiset kysymykset ovat tilatukijärjestelmät, markkina-toimet, uudet haasteet, kuten ilmastomuutoksen hallitseminen, vesien suojelu, sekä jatkuvat haasteet, kuten biodiversiteetin ylläpito.

Ympäristövaliokunnan toimialaan kuuluvat "uudet haasteet", kuten ilmastomuutoksen hallitseminen, vesien suojelu, sekä "jatkuvat haasteet", kuten luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

Ympäristövaliokunta kuuli maa- ja metsätalousministeriötä sekä ympäristöministeriötä. Ministeriöiden lausunnot olivat keskenään ristiriitaiset. Yhteisen maatalouspolitiikan nk. täydentävistä ehdoista maa- ja metsätalousministeriö esitti "tiettyjen lakisääteisten hoitovaatimusten poistamista". Tämä merkitsee luonto- ja lintudirektiivin poistamista nk. täydentävistä ehdoista. Maa- ja metsätalousministeriö vaati poistamaan mm. vaatimukset, "joita on vaikea valvoa (esim. Neuvoston direktiivit luonnonvaraisien lintujen suojelusta ja luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta; ...)".

Ympäristöministeriö toteaa kohdassa täydentävät ehdot: "Ympäristöministeriö suhtautuu kielteisesti täydentävien ehtojen nykyisten ympäristöä koskevien lakisääteisten velvoitteiden karsimiseen. Esimerkiksi luonto- ja lintudirektiivien mukanaolo täydentävissä ehdoissa edistää pyrkimyksiä maatalousluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi sekä tukee EU:n ja kansallisen biodiversiteettistrategian tavoitteiden saavuttamista".

Ympäristövaliokunnan enemmistö ei kuitenkaan ollut valmis liittämään lausuntoonsa mainintaa neuvoston luonto- ja lintudirektiivin mukanaolon tärkeydestä täydentävissä ehdoissa. Tämä olisi ollut tärkeää luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi, kuten ympäristöministeriön muistio korosti.

Valiokunnan lausunnossa on tyydytty viittaa maan ainoastaan "ympäristönsuojelua edistäviin direktiiveihin", mikä tarkoittaa lähinnä IPPC-direktiiviä, ei neuvoston luonto- ja lintudirektiiviä. Valitettavasti eriävä mielipide on tarpeellinen — onhan kyseessä ympäristövaliokunnan, ei esimerkiksi maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto.

Helsingissä 22 päivänä helmikuuta 2008

Pentti Tiusanen /vas